

ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont

**MTA Law Working Papers
2026/3**

**Külföldi jog alkalmazása a magyar
(közigazgatási) bíróságok eljárásában**

Csatlós Erzsébet

ISSN 2064-4515

<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

*ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont – MTA Kiválósági Kutatóhely
ELTE Centre for Social Sciences – MTA Centre of Excellence*

KÜLFÖLDI JOG ALKALMAZÁSA A MAGYAR (KÖZIGAZGATÁSI) BÍRÓSÁGOK ELJÁRÁSÁBAN²

A tanulmány az *International Academy of Comparative Law* (AIDC) kérdőíves felmérésére adandó válaszadáshoz készített anyag, amely átfogóan vizsgálja a külföldi jog magyar közigazgatási bíróságok általi alkalmazásának elméleti hátterét és gyakorlati mechanizmusait. A munka először meghatározza a külföldi jog fogalmát a magyar joggyakorlatban, majd bemutatja azokat a körülményeket, amelyek a külföldi jog kötelező vagy szabadon választott alkalmazásához vezetnek. Végül részletesen elemzi a (közigazgatási ügyekben eljáró) bíróságok számára rendelkezésre álló eszközöket a külföldi jog tartalmának megállapítására, valamint a bírói mozgásteret és az ezzel kapcsolatos jogkérdéseket.

Tartalom

I. A külföldi jog fogalma a magyar joggyakorlatban	2
II. Külföldi jog alkalmazásához vezető körülmények.....	3
II.1. A külföldi jog kötelező alkalmazása	3
(a) A főszabály.....	3
(b) A kötelezően alkalmazandó külföldi jog mellőzésének lehetséges okai	7
II.2. A külföldi jog alkalmazásának szabadon választott (<i>deliberate</i>) esetköre	10
III. A közigazgatási jogi kérdésekkel foglalkozó bíróságok számára rendelkezésre álló eszközök.....	12
III.1. A külföldi jog megállapításának eszközei	12
(a) A külföldi jog megismerésének forrása	15
(b) A külföldi jog beszerzése	17
III.2. A bírói mozgáster a külföldi jog alkalmazása kapcsán.....	18
(a) A külföldi jog alkalmazása jogkérdés	18
(b) Elvek és egyéb informális (külföldi) jogforrások szerepe a jogalkalmazásban	20
IV. Összefoglalás	21

---

¹ egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Állam-és Jogtudományi Kar, Közjogi Intézet. csatlós.e@juris.u-szeged.hu.

² Az összefoglaló munka az *International Academy of Comparative Law* (AIDC) keretében, François Lichère (University of Jean Moulin Lyon 3) főelőadó által koordinált projekthez készített riport alapjául szolgált, a *Questionnaire on the use of foreign laws by courts dealing with administrative law matters* című kérdőív megválaszolásához. A szerző ezúton mond köszönetet F. Rozsnyai Krisztinának a kézirat jelenlegi állapotához hozzájáruló, értékes megjegyzéseiért.

I. A külföldi jog fogalma a magyar joggyakorlatban

Magyarország jogrendszerének alapja az Alaptörvény,³ amely kijelöli nemcsak a társadalmi együttélés szabályainak rendjét, hanem az alkotmánykonform jogértelmezés követelményét is; ez az Alaptörvénynél régebbi múltra visszavezethető, a jogrendszer egységét szolgáló követelmény.⁴ Ennek kapcsán az Alaptörvény parancsa, hogy a bíróságnak a jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló előterjesztői javaslat indokolását kell figyelembe venni.⁵ Tekintettel arra, hogy Magyarország a nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját,⁶ valamint elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait,⁷ továbbá az Európai Unióban tagállamként való részvétele érdekében nemzetközi szerződés alapján – az alapító szerződésekből fakadó jogok gyakorlásához és kötelezettségek teljesítéséhez szükséges mértékig – az Alaptörvényből eredő egyes hatásköreit a többi tagállammal közösen, az Európai Unió intézményei útján gyakorolja,⁸ az adott ügyben alkalmazott normák és ezzel az azok értelmezési támpontjaik kiterjesztően értelmezendők.⁹

A nemzeti bíróság által alkalmazandó jog egyes esetekben nem azonos az eljáró bíróság jogával: szükséges azonban megjegyezni, hogy a 'külföldi jog' fogalmát a magyar jogrendszer kizárólag a nemzetközi magánjogi szabályok kapcsán nevesíti, de a jogszabályok nem definiálják, hogy mi tartozik ebbe a körbe, és jogirodalom is adós a fogalommeghatározással.

Magyarország az EU tagállama, ekként az uniós jog nem minősül külföldi jognak,¹⁰ illetve nem tartoznak ebbe a körbe az egyéb nemzetközi kötelezettségvállalások sem, amelyek a magyar jogrendszer részévé jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak.¹¹

Általános irányadó követelmény, hogy a hazai jogalkalmazásban a hazai jogalanyokkal szemben érvényesíthető minden jogi norma a népszuverenitásra visszavezethető, demokratikus legitimáción alapuljon. Magyarország szempontjából ekként külföldi jognak tág értelemben egy másik önálló és Magyarországtól elkülönülő közhatalmi rendszer saját, autonóm jogrendje, annak belső szabályai minősülnek, amelyekre Magyarországnak semmilyen befolyása nincs.¹² Szűk értelemben ez a közhatalmi rendszer egy másik önálló nemzetközi jogalany, tipikusan – de nem kizárólagosan – állam.¹³

³ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) [a továbbiakban: Alaptörvény] R cikk (1).

⁴ Lásd 38/1993. (VI. 11.) AB határozat, IV. pont, ABH 1993, p. 266.

⁵ Alaptörvény, 28. cikk.

⁶ Alaptörvény, Q cikk (2).

⁷ Alaptörvény, Q cikk (3).

⁸ Alaptörvény, E cikk (2), ehhez lásd: Csatlós Erzsébet: Az európai közigazgatás szerepe az európai egység megteremtésében. Gondolatok az Alaptörvény E) cikk (1) bekezdésének margójára. In: Balogh Elemér: Számadás az Alaptörvényről: Tanulmányok a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar oktatóinak tollából. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2016. p. 380.

⁹ Nóra Chronowski – Erzsébet Csatlós: Judicial Dialogue or National Monologue? The International Law and Hungarian Courts. ELTE Law Journal, 1(1), 2013. p. 7.

¹⁰ Lásd, 30/1998. (VI. 25.) AB határozat, V.2. ABH 1998, p. 232.

¹¹ Alaptörvény Q cikk (3).

¹² 30/1998. (VI. 25.) AB határozat, V.3.-4; ABH 1998, p. 233-234.

¹³ Elviekben olyan terület jogát is alkalmazhatónak tartották, amelyen szervezett állami főhatalom még nem alakult ki, vagy nem elismert, mert az állam fogalmának a jog fogama előfelvetése ugyan, de fordítva ez nem igaz. Ugyanakkor az a nézet már idejétmúlt, hogy a magyar bíróságnak csak ún. *kultúrállam* jogát alkalmazhatja, vagyis olyan államét, amely a nemzetközi jogközösség tagja. Szász István: Nemzetközi magánjog. A Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Bizottságának Kiadványsorozata, Budapest, 1938. p. 169-170.

A külföldi jog alkalmazásával járó ügyek arányára vonatkozóan a mai napig nem készültek reprezentatív és összehasonlítható felmérések.¹⁴ *Bóka* ezen, közel egy évtizede tett megállapítása ma is megállja a helyét. A külföldi jog alkalmazása körében a joggyakorlatra vonatkozó generális igazságok megállapítására nem törekszünk, pusztán a jogszabályok által keretet szabó iránymutatások mentén törekszünk egy általánosnak mondható képet rajzolni. Egyetértve *Blutmannal*, a közigazgatási jog olyan sokféle szabályozást tartalmaz, olyan sokféle – és egymással összehasonlíthatatlan – helyzetre, hogy jogértelmezési gyakorlatot szakigazgatási területekre vonatkozóan lenne érdemes célirányosan vizsgálni.¹⁵ Ehelyütt erre nem vállalkoztunk.

II. Külföldi jog alkalmazásához vezető körülmények

II.1. A külföldi jog kötelező alkalmazása

(a) A főszabály

Külföldi jog alkalmazására a bíróság számára kötelezettséget az előtte fekvő ügyben a jogviszonyban szereplő *személy, vagyontárgy vagy jog* formájában testet öltő *külföldi elem* léte keletkeztet.

A külföldi elem két vagy több állam jogának alkalmazására teremt elvi lehetőséget, a törvény azonban kollíziós normáival meghatározza az alkalmazandó jogot.¹⁶ Ezek azok az esetek, amikor a külföldi jog használata nem opcionális, annak alkalmazása a jogvita részben vagy egészben való eldöntéséhez szükséges. A jogalkalmazás során ugyanis a *külföldi elem* léte nem feltétlenül jelenti automatikusan a külföldi jog alkalmazását.¹⁷ A külföldi jog alkalmazására

---

¹⁴ Bóka János: Jogharmonizációs dilemmák a külföldi jog tartalmának megállapításával kapcsolatban. *Iustum Aequum Salutare*, 10(2), 2014. p. 126.

¹⁵ Blutman László: Értelmezés a jogban: A jog a nyelv fogságában. *Iurisperitus – Gondolat*, Szeged -Budapest, 2025. p. 260.

¹⁶ 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról [a továbbiakban: Nmjt.] 1. §; Nagyné Sándor Ildikó: Külföldi jog alkalmazása a polgári perben - kártérítési peres kitekintéssel. *Eljárásjogi Szemle*, 3(3), 2018, p. 9; EBH 2004/1047. számú határozat.

¹⁷ A Kúria egy konkrét ügyben kizárta annak vizsgálatát, hogy a felek személyes joga szerint érvényesnek tekinthető-e a házasság. Az ügy tényállása szerint a marokkói állampolgárságú felperes érvényes vízummal érkezett Magyarországra, majd tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtott be. Előadta, hogy jordán állampolgárságú férje nemzeti letelepedési engedéllyel rendelkezik, akivel Magyarországon – második feleségként – kíván együtt élni. Arra is hivatkozott, hogy a férj első felesége korábban szintén nemzeti letelepedési engedélyt kapott, ezért ő maga „egyéb célból” kérte magyarországi tartózkodásának engedélyezését. Kérelméhez csatolta férje eltartási nyilatkozatát, a férj anyagi helyzetét igazoló iratokat, a Dubaji Iszlámjogi Bíróság által kiállított házassági okiratot, valamint a lakásbérleti szerződést és a szálláshely-bejelentést. Az elsőfokú bíróság a nemzetközi magánjog szabályait csak részben alkalmazta: ugyan hivatkozott a házasság érvényességére vonatkozó rendelkezésekre, azonban figyelmen kívül hagyta, hogy a magyar jog tartalmaz egy olyan alapelvet, amely szerint nem alkalmazható külföldi jog, ha az a magyar közrendbe ütközik. Tekintettel arra, hogy a magyar polgári jog nem ismeri el a többnejűséget, sőt a büntetőjog tiltja, egyértelmű, hogy a többnejűség a magyar közrendbe ütköző intézmény. Ebből következően téves az az érvelés, amely szerint a házasságot a felek közös joga alapján kellett volna vizsgálni, és annak érvényessége alapján a felperes – második feleségként is – családtagnak minősülne, illetve a férj tartási kötelezettsége a felperes megélhetésének fedezetét adná. Mivel a felek házassága a magyar közrendbe ütközik, annak érvényessége nem lehet vizsgálat tárgya, és nem minősülhet az idegenrendészeti kérelem elbírálása szempontjából releváns körülménynek sem. Mindemellett a házasság érvényességének kérdése és a tartási kötelezettség vizsgálata a családégyesítési célú eljárások körébe tartozik, nem pedig az „egyéb célú”

ugyanis többszintű szabályozás alapján kerülhet sor, a joghatóság ugyanis önmagában nem nyújt támpontot ahhoz, hogy a nemzetközi elemet tartalmazó ügyben melyik állam anyagi joga irányadó.¹⁸ Burián az anyagi jog alkalmazását ilyen esetekben a nemzetközi magánjogi szabályok által meghatározott versenyként írja le, ahol a külföldi jog elméletileg ugyanolyan eséllyel indul, mint a fórum joga. Az alkalmazásért folyó verseny szabályait a *lex fori* kollíziós szabályai határozzák meg, de az autonóm nemzeti kollíziós jogoktól egyre nagyobb területet hódítanak el a nemzetközileg vagy regionálisan egységesített kollíziós szabályok, melyek a hierarchiában megelőzik az előbbieket.¹⁹ Ha a nemzetközi magánjogi törvény nem tartalmaz rendelkezést a hatálya alá tartozó valamely jogviszonyra nézve, arra annak az államnak a joga alkalmazandó, amellyel a jogviszony a legszorosabb kapcsolatban van.²⁰

A magyar joggyakorlat szempontjából a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény jelenti elsősorban a kiindulópontot, amelynek alkalmazása ugyanakkor kizárt minden olyan kérdésben, amelyet nemzetközi szerződés szabályoz.²¹ Magyarország számos olyan nemzetközi egyezmény részese, amelyek tartalmazzak alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezést, legyen szó akár olyan nyilvánvaló kérdésekről, mint a diplomáciai²² vagy konzuli tisztviselő a fogadó államban végzett tevékenységéről²³, vagy a *Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia* (HCCH) - amelynek Magyarország már a kezdetektől alapító tagja volt²⁴ – keretén belül elfogadott egyezményeiről, amelyek döntő többsége – ahogy az ábra mutatja – családjogi területet érint, amely a közigazgatási hatósági jogalkalmazásnak is alapvető területe.

---

tartózkodási kérelmekbe. A két eltérő eljárási jogcím összemosása ezért jogalap nélküli és téves. Kfv.II.37.599/2018/8.

¹⁸ Nagyné, supra, p. 9.

¹⁹ Burián László: A jogrendszerek versenye és a nemzetközi magánjog. *Iustum Aequum Salutare*, 12(3), 2016. p. 53-54.

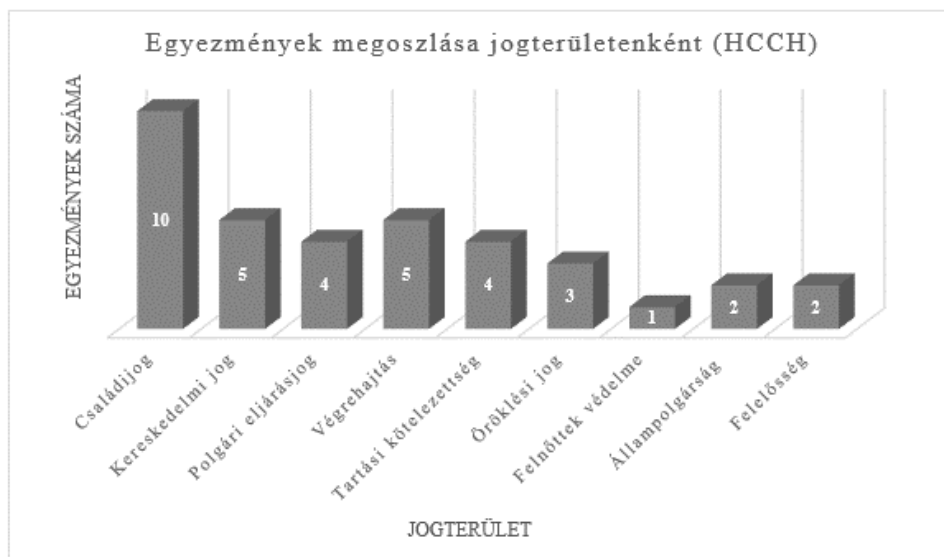
²⁰ Nmjt. 11. §.

²¹ Nmjt. 2. §.

²² Vienna Convention on Diplomatic Relations. 18 April 1961, 500 UNTS 95., 1965. évi 22. törvényerejű rendelet a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés kihirdetéséről, 31. cikk.

²³ Vienna Convention on consular relations. Vienna, 24 April 1963, 1674 UNTS 116., 1987. évi 13. törvényerejű rendelet a konzuli kapcsolatokról Bécsben, 1963. április 24-én elfogadott egyezmény kihirdetéséről, 43. cikk.

²⁴ Raffai Katalin: A magyar nemzetközi magánjog megújulása – néhány észrevétel a nemzetközi magánjogi törvény újrakodifikálásáról, különös tekintettel a törvény általános részére. *Jogi melléklet Külgazdaság*, 61(május-június), 2017. p. 56.

1. ábra A HCCH egyezményei jogterületi megoszlásban. Forrás: Conventions and other Instruments. <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions> (saját szerk.)

Az egyezmények ugyan magánjogi viszonyokra igyekeznek kollíziós szabályokat megállapítani, és csak elvétve érintenek olyan kérdéseket, amelyek a hatóságok közötti együttműködésre, végrehajtásban érintett közhatalmi szervekre irányulnak, mint *a gyermekek védelméről és a szülői felelősségről szóló 1996-os Hágai Egyezmény*, amely nemcsak azt rendezi, hogy mely állam joga alkalmazandó például gyámság, szülői felügyelet esetén, de a gyermekvédelmi és szociális hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó szabályokat is tartalmaz.²⁵ Ez utóbbi azonban a magyar jogrendszer alapvetően dualista felfogásnak megfelelően a belső jogba való átültetést követően minősülnek alkalmazandó jogoknak a nemzeti jogalkalmazó számára.²⁶ A kollíziós szabály okán külföldi joggal ilyen esetekben elsősorban a magánjogi szabályokat a saját feladat-és hatáskörükben alkalmazó hatóság találkozhat, majd a közigazgatási tevékenység kapcsán a közigazgatás törvényességének biztosítása és a jogvédelmi tevékenysége körében pedig a közigazgatási bíróság.²⁷ A magánjog és közjog határa a jogalkalmazás során nem betonfal tehát,²⁸ és ugyan a közigazgatási tevékenység bírósági vizsgálata a közigazgatás per tárgyaként elkülönül a polgári és kereskedelmi ügyekben való ítélkezési tevékenységtől és külön perjoga van, de ez is számos kérdésben a polgári

²⁵ The Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children. 2005. évi CXL. törvény a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában, 1996. október 19-én kelt Egyezmény kihirdetéséről), III-V. fejezet.

²⁶ E körben lásd részletesen: Sulyok Gábor: A nemzetközi jog és a belső jog viszonyának alaptörvényi szabályozása. *Jog-Állam-Politika*, 4(1), 2012, pp. 17-60.; Ádány Tamás Vince: A jogrendszerek versenye nemzetközi jogi szempontból. *Iustum Aequum Salutare*, 12(3), 2016, pp. 23-34.; Bodnár László A nemzetközi jog magyar jogrendszerbeli helyének alkotmányos szabályozásáról. *Acta Universitatis Szegediensis: Acta juridica et politica*, 47(2), pp. 19-36;

²⁷ 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról [a továbbiakban: Kp.] 2. § (1); 4. §. F. Rozsnyai Krisztina: Közigazgatási bíraskodás és közigazgatási jogvita. In: Jakab András Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. <http://ijoten.hu/szocikk/kozigazgatasi-biraskodas-es-kozigazgatasi-jogvita> (2023). [1] –[2].

²⁸ Jakab András: *Közjog, magánjog, polgári jog – A dogmatikatörténet Próteuszai és az új Ptk. tervezete*. *Állam-és Jogtudomány*, 48(1), 2007, pp. 4-5.

perrendtartás szabályait (Pp.) rendeli alkalmazni.²⁹ Egyebekben: a Pp. az egyetlen eljárásjogi kódexünk, amely kifejezetten számol nemzetközi elemmel és külföldi jog alkalmazásának kérdésével egy külön fejezet alatt, továbbá elszórva, az egyes rendelkezései között is.³⁰ Ekként nem meglepő, hogy az sem mindig egyértelmű, hogy nemzetközi megállapodásban egyes polgári és kereskedelmi ügyekre nézve megfogalmazott instrukció pontosan mire is vonatkozik, alkalmazhatóak -e a rendelkezések a közigazgatási perben is vagy sem.³¹

Az átfedésekre további példaként említhető a *gyermekek jogellenes külföldre vitelét szabályozó 1986-os Hágai Egyezmény* rendelkezése arról, hogy a szerződő államok minden megfelelő intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy területi határaikon belül biztosítsák az Egyezmény céljainak érvényre jutását, és e célból a rendelkezésre álló eljárások közül azt alkalmazzák, amelyik a lehető legkisebb idővesztéssel jár.³² Egyebekben előírja, hogy az illetékes hatóságoknak a gyermek szokásos tartózkodási helyének jogát kell alkalmazni. Tekintettel arra, hogy Magyarországon kívül csak ennek az Egyezménynek több, mint száz részes fele van, ez meglehetősen sok *külföldi jog* magyarországi alkalmazása előtt nyithat utat.³³ Nem ritka az sem, hogy ugyanazon tárgykörre nézve számos nemzetközi egyezmény is létezik, mint a tartási kötelezettség kérdése. Kezdve a legkorábbi, 1956-os New Yorki Egyezményrel, amelynek Magyarország is részese például,³⁴ folytatva a sort számos HCCH égisze alatt elfogadott, majd az Európai Unió égisze alatt született rendelkezésekkel. A bőség potenciális zavarában³⁵ az ilyen azonos jogterületen létező kötelezettségek, mint például tartási kötelezettségre vonatkozóan is, a bíróság részéről megfelelő megközelítést kíván meg az uniós

²⁹ A Kp. 6. § az alábbiakról rendelkezik: a közigazgatási perben vagy az egyéb közigazgatási bírósági eljárásban a polgári perrendtartás [a továbbiakban Pp.] szabályait akkor kell alkalmazni, ha azt e törvény kifejezetten előírja. A polgári perrendtartás szabályait e törvénnyel összhangban kell alkalmazni. Többek között a bizonyítása is a Pp. szabályait kell alkalmazni, a Pp.-ben megjelölt eltérésekkel a Kp. 78. § (1) alapján. A közjog-magánjogi határterületi témához általában véve lásd: F. Rozsnyai Krisztina: D mint dichotómia, dominancia és dualizmus Közjog és magánjog viszonya közigazgatási perjogi szempontból. Jogtudományi Közlöny, 79(12), 2024. pp. 533-534.

³⁰ A 9. rész a *Nemzetközi polgári eljárásjogi szabályok* címet viseli és két fejezetre oszlik: a külföldi elem esetén alkalmazandó általános rendelkezések (XLIV. fejezet), valamint a külföldi elem esetén alkalmazandó külön rendelkezések (XLV. fejezet). Emellett egyes részletszabályok logikailag jobban kapcsolódnak az adott jogintézmény szabályozásához, így például a külföldi kézbesítés különböző aspektusaival kapcsolatban rendelkezéseket vagy a joghatósági szabályok figyelembevételére irányadókat a jogintézményre vonatkozó normák között helyezték. Wopera Zsuzsa (szerk.): Pp. 592. §-ához In: Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez. Hatály: 2024.IX.1. Wolters Kluwer Jogtár.

³¹ A jogkérdés az volt, hogy a külföldi peres fél közigazgatási ügyben mentesülhet-e per költség- biztosíték letétele alól arra tekintettel, hogy a vonatkozó 2018-as magyar-vietnami kétoldalú szerződés 'polgári ügyekben nyújtandó költsönös jogsegélyről' szól (kihirdette a 2018. évi LXXXVII. tv.). A szerződés meghatározta ugyan a polgári ügyeket, és ennek során kifejezetten nem utalt közigazgatási ügyre, de a polgári ügyek közé sorolta az „üzleti ügyeket” is, így a Kúria az értelmezési kérdésben végül a *travaux préparatoires* alapján győződött meg arról, hogy a felek közigazgatási ügyekre nem kívánták a jogsegélyszerződés hatályát kiterjeszteni. 8/2023. JEH határozat kétoldalú jogsegélyegyezmények alkalmazhatósága közigazgatási ügyekre, 52. pont.

³² Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction, 25 October 1980, The Hague, 1343 U.N.T.S. 89; (1986. évi 14. törvényerejű rendelet a Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980. évi október 25. napján kelt szerződés kihirdetéséről), 2. cikk.

³³ Participants. <https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=08000002800d90b4&clang=en> (2025.12.02.)

³⁴ 1957. évi 53. törvényerejű rendelet a tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában, New Yorkban, 1956. évi június hó 20. napján kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről; részes államokat lásd: https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XX-1&chapter=20&Temp=mtdsg3&clang=en (2025.12.02.)

³⁵ Ehhez lásd: A Magyarország és más államok között hatályos, a polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködés területén alkalmazandó uniós és nemzetközi jogforrások listája. Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztály. Utoljára frissítve: 2024. április 1. <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/akadalymentes/download/7/4f/33000/államok%20és%20egyezmények%20tájékoztató%2020240401.pdf> (2025.12.02.)

jogi szemszögből vett értelmezés prioritásával.³⁶ Az uniós integráció mélyülésével megjelentek a komplex szabályozást nyújtó, azaz mind joghatósági, mind pedig alkalmazandó jogi kérdéseket is tartalmazó jogforrások, mint az ún. *Brüsszel sorozat* vagy a *Róma-sorozat*.³⁷ Ez sem tekinthető még regionális szinten sem biztos hivatkozási alapnak,³⁸ többek között azért sem, mert a polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködés területén hatályos EU joganyag területi hatálya az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 355. cikke szerint alakul.

Mindez nem jelenti, hogy a történet lezárult. Az Európai Unió folyamatosan felülvizsgálja a normái alkalmazhatóságát és egyben különböző vívmányokkal³⁹ igyekszik a jogalkalmazónak segítséget biztosítani (lásd később), a nemzetközi egyezményekhez folyamatosan csatlakoznak újabb államok,⁴⁰ és a kétoldalú kapcsolatok is fejlődnek. A közelmúltban került például kihirdetésre egy 2024. november 14-én aláírt új polgári jogsegélyszerződés Magyarország és a Szerb Köztársaság között, amely lehetőséget ad hazánk és Szerbia között a bírósági, hatósági eljárások felgyorsítására és az eljárások költségeinek csökkentésére, továbbá biztosítja a modern technikák alkalmazását a két ország igazságügyi hatóságainak együttműködése során, mindezzel megkönnyíti az állampolgárok igényérvényesítését. A megállapodás rendelkezik arról, hogy mely tárgykörre milyen nemzetközi egyezményt alkalmaznak,⁴¹ és a megállapodás hatálya mely egyezmények alkalmazására nem terjed ki,⁴² egyebekben a *lex fori* alkalmazása figyelhető meg.

(b) A kötelezően alkalmazandó külföldi jog mellőzésének lehetséges okai

A külföldi jog alkalmazásának kötelezettségének főszabálya ellenére az alkalmazandó *külföldi jog mellőzésének* számos törvényes indoka lehet, ezek közül a legnyilvánvalóbb a (i) *felek*

---

³⁶ Simon Károly László: A tartási kötelezettségekre alkalmazandó jog meghatározása az Európai Unióban. *Iustum Aequum Salutare*, 12(4), 2016. pp. 300-301.

³⁷ Gombos Katalin: A határon átnyúló elemeket tartalmazó jogviták bírói gyakorlata. *Iustum Aequum Salutare*, 10(2), 2014. p. 16-17. Részletesen a rendelkezésre álló jogforrásokat lásd: Xandra Kramer et al: A European Framework for private international law: current gaps and future perspectives. PE 462.487. European Union, 2012. p. 17-39.

³⁸ Ervis Çela- Saimir Fekolli - Endi Kalemaj: Codification of European Private International Law. *Interdisciplinary Journal of Research and Development*, 11(1), 2024, pp. 160-161.

³⁹ Enhancing Access to Foreign Law and Case Law - Presentation of Solutions by the European Union. Preliminary Document No 14 of April 2014 for the attention of the Council of April 2014 on General Affairs and Policy of the Conference <https://assets.hcch.net/docs/1469a7ab-5b31-4d86-a912-48758211fec3.pdf> (2025.12.02.) 1-2. pont.

⁴⁰ Lásd pl. HCCH Annual Report 2024. <https://assets.hcch.net/docs/9aea67b0-8815-4f92-8a63-13f00fad8811.pdf> (2025.12.02.) p. 8.

⁴¹ A 9. cikk alapján az iratok a polgári ügyben keletkezett iratok kézbesítésére irányuló jogsegélykérelmekre a Felek a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezményt rendelkezéseit alkalmazzák, meghatározott eltérésekkel, a bizonyításfelvételi jogsegély iránti megkeresésre a 10. cikk szerint a polgári és kereskedelmi ügyekben külföldön történő bizonyításfelvételtől szóló, 1970. március 17. napján kelt Egyezményt.

⁴² Az 1. cikk (3) alapján a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában, 1996. október 19-én kelt Egyezmény, a gyermektartás és a családi tartások egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló, 2007. november 23-i hágai egyezmény; a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyv, és a választottbírósági határozatok elismerésére és végrehajtására a külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban, 1958. évi június hó 10. napján kelt egyezmény hatálya alá tartozó ügyekre nem terjed ki. 2025. évi XXVII. törvény a Magyarország és a Szerb Köztársaság között a polgári ügyekben nyújtandó jogsegélyről szóló szerződés kihirdetéséről, [3].

jogválasztása,⁴³ ennek hiányában pedig a (ii) *kitérő klauzula* alkalmazása, amelyre akkor kerülhet sor – akár a felek kérelme, akár az eljáró bíróság saját belátása szerint –, ha az ügy körülményei alapján nyilvánvaló, hogy az ügy az egyébként irányadó jognál lényegesen szorosabban kapcsolódik egy másik joghoz. Ilyenkor a bíróság a főszabályként megjelölt kapcsolószabály helyett egy, az ügygel lényegesen szorosabb kapcsolatot mutató állam joga alapján bírálja el a jogvitát. A törvény szerint a bíróság e döntését az alperesi ellenkérelem bírósághoz érkezésétől számított harminc napon belül hozza meg. E klauzula a törvény hatályából fakadóan nemcsak a bírósági eljárásra vonatkozik, hanem más hatóság (pl. gyámhatóság) is alkalmazza magánjogi természetű ügyben.⁴⁴ Ekkor kivételesen a kapcsoló elvek alapján megállapított, alkalmazandó jogot félre lehet tenni, és ezt a másik, szorosabban kötődő jogot lehet alkalmazni, de erről a bíróságnak a vonatkozó alperesi ellenkérelem bírósághoz érkezésétől számított legkésőbb harminc napon belül döntenie kell.⁴⁵

A (iii) *közrendi záradék* alapján külföldi jog nem alkalmazható, ha annak eredménye az adott ügyben nyilvánvalóan és súlyosan sértené a magyar jogrendszer alapvető értékeit és alkotmányos elveit. Nyilvánvaló példa erre az, hogy a magyar polgári jogi szabályozás nem ismeri el a többnejűséget, sőt a magyar büntető jogi szabályok azt büntetni rendelik, így megállapítható, hogy a többnejűség a magyar közrendbe ütközik; második feleségi státuszra alapított családtagi kapcsolatra így magyar hatósági, illetve bírósági eljárásban jogot alapítani nem lehet.⁴⁶ Ha a közrend ilyen sérelme másképp nem hárítható el, a külföldi jog helyett a magyar jogot kell alkalmazni.⁴⁷ Az Alaptörvény L. cikk (1) bekezdése értelmében például a magyar jog szerint az azonos neműek házassága nem ismerhető el, így házasságkötésről az Egyesült Államokban kiállított okirat alapján azonos nemű személyek közötti házasság bejegyzett élettársi kapcsolatként történő hazai anyakönyvezésére nincs jogszabályi lehetőség.⁴⁸

---

⁴³ Nmjt. 9. §.

⁴⁴ Nmjt. Indokolás.

⁴⁵ Nmjt. 10. § (1).

⁴⁶ Lásd pl. a Kfv.II.37.599/2018/8. [16] pontjának érvelésében.

⁴⁷ Nmjt. 12. §.

⁴⁸ Amerikai-magyar kettős állampolgár arra hivatkozva kérte az amerikai jog alkalmazását, hogy az amerikai állampolgárságához szorosabb kapcsolat fűzi, így az amerikai személyes jog alkalmazható. Az ügyben eljáró hatóság leszögezte, hogy hiába ismeri el a házaspár közös amerikai személyes joga az azonos nemű személyek házasságkötését, a nemzetközi magánjogi szabályozás értelmében, ha az irányadó külföldi jog alkalmazásának eredménye az adott ügyben nyilvánvalóan és súlyosan sértené a magyar jogrendszer alapvető értékeit és alkotmányos elveit, és ha a közrend ilyen sérelme másképp nem hárítható el, a külföldi jog mellőzött rendelkezése helyett a magyar jog rendelkezéseit kell alkalmazni. A nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény 12. § (1) és (2) bekezdései, valamint az Alaptörvény L. cikk (1) bekezdése értelmében az azonos neműek házasságát nemlétezőnek kell tekinteni. A felek közös személyes joga, az amerikai jog bár elismeri a házasságkötést, azonban az Magyarországon, mivel a magyar közrendbe ütközik nem ismerhető el. Kúria Kfv. 37.719/2023/2. [7], [30], hasonlóan: Kúria Kfv. 37.135/2023/6. [32]. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság ugyanilyen típusú ügyben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapított meg, és 2025. október 31-i határidővel felhívta az Országgyűlést a jogalkotási kötelezettségének teljesítésére. Ebben az ügyben német, illetve magyar állampolgárságú, azonos nemű pár Németországban házasságot kötött, majd kérték Magyarországon a külföldön kötött házasságuk bejegyzett élettársi kapcsolatként történő anyakönyvezését. Az elutasító határozat ellen bírósághoz fordultak, a Fővárosi Törvényszék a 111.K.706.727/2021/15. számú ítéletével a keresetet elutasította. A Kúria az indítványozók felülvizsgálati kérelmének befogadását megtagadta. A Kúria Kfv.I.37.601/2022/3. számú végzése elleni alkotmányjogi panasz (külföldön kötött házasság magyarországi anyakönyvezése bejegyzett élettársi kapcsolatként) ügyében az AB 2025. június 3-án döntött: bár az azonos nemű párok nem tarthatnak igényt kapcsolatuk házasság formájában történő elismerésére, azonban az emberi méltósághoz való jog (Alaptörvény II. cikke) valamint a magánszféra védelméhez való jog (Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés) alapján jogosultak arra, hogy kapcsolatuk bejegyzett élettársi kapcsolat formájában jogi elismerést nyerhessen. Az Alkotmánybíróság ennek alapján hivatalból eljárva megállapította, hogy a jogalkotó az Alaptörvény II. cikkével és VI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben mulasztással előidézett alaptörvény-

Irányadó jogra tekintet nélkül alkalmazni kell a magyar jognak az (d) *imperatív rendelkezéseit*: ezek olyan szabályok, amelyek tartalmából és céljából egyértelműen megállapítható, hogy mind a szubjektív mind pedig az objektív jogmeghatározás módjával szemben elsőbbséget élveznek, amelyek hatálya alól a felek jogválasztással nem szerződhetnek ki, illetve az egyébként alkalmazandó jogtól függetlenül alkalmazni kell: a közérdek védelmének biztosítása céljából kell beavatkozni a kollíziós kapcsolás menetébe, azt leállítani, és helyette érvényesíteni a jogalkotói célokat kifejezésre juttató anyagi szabályokat.⁴⁹ Ezek a rendelkezések politikai, gazdasági és szociálpolitikai érdekeket szolgálnak, amelyek hatálya alól a felek jogválasztással sem szerződhetnek ki. Az imperatív szabályok egy része általános társadalmi közérdeket testesít meg (pl. versenyjog, kulturális javak védelme, környezetvédelmi előírások), mások egy társadalmi csoport (pl. fogyasztók, munkavállalók) érdekeit védik. Imperatív szabályra példaként hozható a kártalanítás nélküli kisajátítás tilalma.⁵⁰

Kiemelendő, hogy sem az imperatív szabályok, sem a közrendi záradék hatálya alá eső belső jogi rendelkezések, szabályok nincsenek ekként felcímkezve, így az jogértelmezési kérdés, hogy a bírák az előttük fekvő ügyben mit minősítenek ekként. Ez azért Achilles-sarok a külföldi jog alkalmazása kapcsán, mert a joghatósági kérdések és a külföldi jog alkalmazandóságának az eldöntése csak az első lépés egy komplex rendszerben és ebben a körben a fentebb említett normatív keretek viszonylag széles mozgásteret biztosítanak a külföldi jog alkalmazásának mellőzésére. A jogalkalmazó ugyanis hajlamos arra, hogy a *lex fori* alkalmazását előnyben részesítse a külföldi joggal szemben.⁵¹ Mind a kollíziós norma felkutatása és alkalmazása, mind a külföldi jog tartalmának megállapítása és értelmezése – főként olyan esetekben, amikor a magyar jog számára idegen jogintézményekről van szó⁵² – gyakran olyan logisztikai problémát jelenthet, ami a döntéshozatalt időben indokolatlanul elnyújtja,⁵³ aránytalanul költségessé és eredményében kevésbé kiszámíthatóvá teszi. Ekként a rendelkezésre álló eljárásjogi megoldások is tágítják azt a mozgásteret, amely a *lex fori* felé billenti a mérleg nyelvét, például a nem nyilvánvaló külföldi elem figyelmen kívül hagyása az ügy elbírálása során, amennyiben arra a felek kifejezetten nem hivatkoznak, vagy a felek nyilatkozatainak és magatartásának

---

ellenességet okozott azáltal, hogy nem alkotta meg azokat a szabályokat, amelyek lehetővé tennék az azonos nemű párok által külföldön kötött házasság kérelemre BÉK-ként való elismerését és anyakönyvezését, amely az azonos nemű párok számára a magyar jogrendben – házasság hiányában – alkotmányosan és törvényesen is elérhető és biztosított. 6/2025. (VI. 30.) AB határozat, ABH, p. 1267;

⁴⁹ Raffai Katalin: Az imperatív normák jelentőségéről az európai uniós nemzetközi magánjogban. Pázmány Law Working Papers, 2014/24. https://publikacio.ppke.hu/id/eprint/1384/1/PLWP_2014-24_Raffai.pdf (2025.12.02.) p. 3.

⁵⁰ Nmjt. előterjesztői indokolás. Az imperatív szabályok országoként eltérő módon és tartalommal történő kezelésük akkor is lehetővé teszik a *forum shoppingot*, ha egyébként a hagyományos szerződési jog kapcsolóelvéit egységesítik. Emiatt „kötelező szabályok” címmel az EU valamennyi kollíziós jogi rendelete tartalmaz ilyen tárgyú rendelkezést. Lásd, Palásti Gábor Péter: Harmadik államok imperatív szabályai. Miskolci Jogi Szemle, 16(3), 2021, pp. 156; 161.

⁵¹ Burián, supra, p. 58.

⁵² Szívós Alexander Roland: Szemelvények a pénzügyi ítélezés legújabb kérdéseiből. Kúriai Döntések 2023/7., pp. 1403-1408.

⁵³ Lásd pl. *Karalyos és Huber kontra Magyarország és Görögország* (75116/01 sz. kérelem) ítélet, Strasbourg, 2004. április 6. A magyar felek 1995. január 25-én kártérítés iránti pert indítottak egy görög társaság ellen a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt, amely még mindig folyamatban volt, amikor 2001. június 7-én eljárást indítottak az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) előtt. Az ügy a külföldi jog megállapítása körüli nehézségek miatt húzódott, és az ítélet kihirdetésekor még nem ért véget. Az EJEB megállapította a kérelmezők tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogának, az emberi jogok európai egyezményének 6. cikkének 1. bekezdése szerinti sérelmét, mivel a fegyelmbe veendő időszak 1995. január 25-én kezdődött és a per egyetlen bírósági szinten már kilenc éve tartott. Tekintettel az eljárás teljes hosszára és arra a tényre, hogy az ügyben egyetlen tárgyalásra került sor, és hogy még nem született ítélet, az EJEB arra a következtetésre jut, hogy a kérelmező ügyét nem tárgyalták ésszerű időn belül.

kreatív értelmezése olyan módon, hogy a külföldi jog alkalmazása mellőzhető legyen.⁵⁴ A Kúria 2012-ben le is szögezte, hogy a külföldi jog alkalmazása során a bíróság a felperes által megjelölt *jogcímen* (azaz a kereseti kérelmen) *túlmenően* a külföldi jog tartalmának megismerése körében csak a peres felek erre irányuló kérelme esetén köteles tájékozódni. Kifejtette, hogy az ezzel ellentétes jogértelmezés a magyar polgári bírósági eljárás Pp. 1. §-ában rögzített céljának teljesülését veszélyeztetné.⁵⁵ A megjelölt rendelkezés az alapelveket tiszteletben tartó eljárásra utal, ideértve az eljárás észszerű időn belüli befejezését, valamint a bíróság kérelemhez kötöttségét.⁵⁶ Ugyanakkor, a külföldi jog szerint fennálló kötelezettség esetén a teljesítésre irányuló felhívásra, a joggyakorlásra, a követelés érvényesítésére irányuló jog is ezen külföldi jog alapján gyakorolható.⁵⁷

II.2. A külföldi jog alkalmazásának szabadon választott (*deliberate*) esetköre

A bírák csak a törvénynek vannak alárendelve,⁵⁸ jogalkalmazás során pedig a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.⁵⁹ Mindezek során szükségképpen figyelembe kell venni a nemzetközi kötelezettségek által jelentett korlátot,⁶⁰ ebbe viszont a külföldi jog nem esik bele. A bírói jogalkalmazási tevékenység ugyanakkor összetett kognitív folyamat, amelynek mindig is hangsúlyos eleme volt a jogvitában alkalmazandó jogforrás értelmezése, amelynek kapcsán egységességről nem beszélhetünk,⁶¹ ráadásul a módszerek tipizált formái és eszközei nem fedik és nem fedhetik le az összes olyan tényezőt, melyek az értelmezés folyamatában esetenként lényeges, a racionalizált döntésben is megjelenő tényezőként, szerepet játszanak. Emiatt *Blutman* úgy véli, érdemes inkább igazodási pontok, értelmezési támpontokban gondolkodni, amely alatt értelmezendő jogszövegen (szó, kifejezés, mondat, jogtétel) kívüli olyan, tipizálhatatlan jogszabály, illetve írott vagy íratlan tényanyagra utal, melyből következtetéseket von le az értelmező az értelmezendő jogszöveg jelentésére vonatkozóan.⁶² Ebben körben inkább úgy fogalmazhatunk, hogy előfordulhat külföldi jog, anélkül azonban, hogy az tipikusnak mondható eleme lenne a magyar bírói jogértelmezésnek.

Az ilyen jellegű utalások zömmel érvelést megerősítő funkciót szolgálnak, és tárgyai többnyire nemzetközi jogi instrumentumok. Leginkább az uniós esetjog, illetve a strasbourgi bíróság

⁵⁴ Bóka János: A mellőzöttség érzése – a külföldi jog alkalmazásának mellőzése a magyar bíróságok szemszögéből. In: Szabó Sarolta (szerk.): *Bonas Iuris Margaritas Quaerens*. Emlékkötet a 85 éve született Bánrévy Gábor tiszteletére. Pázmány Press, Budapest, 2015. p. 24.

⁵⁵ BH 2013.3.120.; A Kúria Gfv.30083/2012/5. számú precedensképes határozata bankgarancia tárgyában.

⁵⁶ 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról, 2-3. §. A Kúria határozatának meghozatalakor a régi Pp. volt hatályban, amely a XX. fejezetben szabályozott eltérésekkel a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata során is alkalmazandó volt.

⁵⁷ Fővárosi Ítéletábla Gf.40399/2021/18. számú határozata bankgarancia tárgyában.

⁵⁸ Alaptörvény 26. cikk (1).

⁵⁹ Alaptörvény 28. cikk.

⁶⁰ Ehhez lásd különösen: Molnár Tamás A szuverenitást érő kihívások hatása a nemzetközi jog és a belső jog viszonyára, különös tekintettel a belső jogok „nemzetköziesedésének” a hatalommegosztásra gyakorolt hatására. In: Az állam szuverenitása. Esemény és/vagy valóság: Interdiszciplináris megközelítések. Gondolat Kiadói Kör; MTA Jogtudományi Intézet, Budapest - Győr, pp. 145-161.

⁶¹ Gombos Katalin: Szladits Károly öröksége - az újabb bírói jogértelmezési gyakorlat tükrében. In: Juhász Ágnes (szerk.): *Elmélet és praktikum — hagyománytisztelet és modemitás*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Miskolc, 2022. p. 140.

⁶² Blutman László: Egy empirikus jogértelmezéstan szükségessége. *Jogtudományi Közöny*, 63(1), 2008, p. 8.; 10.

döntései azok, amelyek megjelennek, mintsem más állam nemzeti jogforrásai, ez jellemzően az Alkotmánybíróság érvelésének sajátossága. Az ilyen ún. kiegészítő értelmezés eredménye, illetve az ahhoz vezető következtetés enélkül is megállna. Ehelyütt a leggyakoribb szóhasználat a „figyelembe vette”, és ennek változatai, mint például a „kitüntetett figyelmet fordított” Leggyakrabban nemzetközi egyezményre, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntései azok, amelyek kiegészítő érvként jelennek meg;⁶³ Az Alkotmánybíróság esetében gyakori, hogy megállapítja, hogy „értelmezése és gyakorlata összhangban áll az EJEB gyakorlatával”.⁶⁴ Közös bennük, hogy nem ezek a döntés okai, alátámasztó indokai; azok minden esetben a magyar jogszabályok, ill. joggyakorlat. Annak ellenére viszont, hogy mind a luxemburgi, mind a strasbourgi esetjog érvelését tekintve kötelező jogforrást képeznek, az ilyen módon való hivatkozásuk a nemzeti jog mellett sok esetben inkább dekoratív elemet képez, mintsem valós érvet jelent.⁶⁵ A ritka kivételek egyike volt például a 72/1995. (XII. 15.) AB határozat, amelyben az Alkotmánybíróság a közigazgatás hallgatásával szembeni jogvédelmi lehetőségekről adott rövid áttekintést, mintegy a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának folyamányaként egyfajta segítséget nyújtva a jogalkotónak ahhoz, hogy a jogalkotási mulasztást milyen módon pótolhatná.⁶⁶ Emiatt nem érdemes ezeket az eseteket összevonni azzal a hivatkozási szinttel, amikor a strasbourgi/uniós esetjog a döntés alapját jelenti azért, mert tulajdonképpen az a döntés alapja (lásd fentebb II.1. pont), sőt, az ilyen jellegű gondolkodástól való távolodás egyre kézzel foghatóbb.⁶⁷ Mindebből következik, hogy ha az egyébként kötelező nemzetközi, ill. uniós joganyagot ekként kezelik, akkor csekély a valószínűsége annak, hogy külföldi jogi megoldásokkal találkozunk egy ítéletben szabadon választott, érveléshez kapcsolódóan említve. Inkább az Alkotmánybírósági határozatok esetében előfordult az elő néha, hogy az EUB-hoz és az EJEB-hez hasonlóan *külföldi államok jogi megoldásait* is számba vette a testület.

A közigazgatási ügyek terén a rendes bírósági gyakorlatra leginkább az jellemző, hogy a bíróság a felek által felhívottakra reagál – leginkább úgy, hogy kizárja az adott ítélet alkalmazhatóságát az előtte fekvő ügyben.⁶⁸ Vagyis tipikusan nem saját indíttatásból gazdagítja érvelését; ezek a strasbourgi és luxemburgi döntések azonban nem a külföldi jog elemei.⁶⁹ Általában véve is elvétve fordul elő külföldi jogra támaszkodás. Ilyen volt megfigyelhető a tagállamok önálló

---

⁶³ Csatlós Erzsébet: Alkotmánybírósági határozatok: a nemzetközi jog mint értelmezési támpont. In: Blutman László – Csatlós Erzsébet – Schiffner Imola: A nemzetközi jog hatása a magyar joggyakorlatra. HVGOrac, Budapest, 2014. pp. 435-436; 440.

⁶⁴ L. pl. egy friss döntésben is: 6/2025. (VI. 30.) AB határozat, ABH 2025, p. 1276. [76].

⁶⁵ Chronowski Nóra - Csatlós Erzsébet - Hoffmann, Tamás: Country report - Hungary. In: Anna Wyrozumska (szerk.): Transnational judicial dialogue on international law in Central and Eastern Europe. Annex - Country Reports. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, p. 98.; Nemzetközi egyezmények kapcsán is megfigyelhető a jelenség, ahogy arra Siket is felhívta a figyelmet az Önkormányzati Charta alkotmányjogi érvelésben játszott szerepe kapcsán, mikor úgy foglalt állást, hogy az csekély, szinte észrevétlennek tekinthető. Siket Judit: Helyi önkormányzathoz való jog az Európai Charta tükrében. In: Lajkó Dóra-Varga Norbert (szerk.): Alapelvek és alapjogok. Szegedi Jogász Doktorandusz konferenciák V. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Szeged, 2015. p. 414.; Ma sem cáfolható *Szalai* azon megállapítása, miszerint a hazai judikatúra mindmáig idegenkedik a nemzetközi jogi eredetű normák mindennapi alkalmazásától, s jellemzően a nagyobb biztonságot jelentő ismerős közeg, a belső jogi eredetű jogforrásokhoz folyamodik. Szalai Anikó: Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélezésének megjelenése a magyar Alkotmánybíróság gyakorlatában. *Kül-Világ*, 7(4), 2010, p. 17.

⁶⁶ 72/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, p. 382.

⁶⁷ Lásd: 3/2025. Jogegységi határozat.

⁶⁸ Lásd például a GM-ügyben tett, magyar joggyakorlatot elmarasztaló megállapításokra alapozott felperesi érvelést elutasító bírósági ítéleteket. Csatlós Erzsébet: Nemzetbiztonság v. eljárás garanciák. A döntés indokainak megismerhetősége nemzetbiztonsági okok felmerülésekor. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 13 (1), 2025, p. 28.

⁶⁹ Lásd részletesen: Csatlós Erzsébet: A Kúria (Legfelsőbb Bíróság) gyakorlata és a nemzetközi jog. In: Blutman László – Csatlós Erzsébet – Schiffner Imola: A nemzetközi jog hatása a magyar joggyakorlatra. HVGOrac, Budapest, 2014. pp. 453-520.

kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályai összehangolásáról szóló 86/653/EGK tanácsi irányelv alkalmazása kapcsán. Itt a magyar jogba a német jogban ismert kiegyenlítés jogintézményét építette be a jogalkotó az irányelvnek való megfelelés céljából, majd, amikor jogvitára került sor, akkor a Kúria a német joggyakorlatot hívta segítségül.⁷⁰ Közigazgatási jogi területen leginkább az Alkotmánybíróság gyakorlatában jelennek meg külföldi jogi példák. A legutóbbi időkből ilyen példa a német *Gewerbesteuerumlag* szabályainak felhívása a szolidaritási adó alkotmányosságának vizsgálata során, leginkább ellenpontozási céllal.⁷¹

Efemer jelenség volt ugyan, de a Kúria is kísérletezett azzal, hogy a normatív jellegű jogegységi döntéseknél – nem a jogalkotó, hanem – a tudomány képviselőinek álláspontját feltérképezze.⁷² A közigazgatási döntés semmisségének ügyében született 1/2019. számú KMPJE határozat meghozatalára irányuló eljárásban a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi-Polgári Jogegységi Tanácsa a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszékének álláspontját és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszéke egyetemi tanárának véleményét is kikérte a semmisség jogintézményének elemzésekor, ekként a jogirodalom közvetítésén keresztül valószínűsíthetően teret nyerhetett a más állam gyakorlatából merített példa, de erre kézzel fogható bizonyíték nincs.⁷³

III. A közigazgatási jogi kérdésekkel foglalkozó bíróságok számára rendelkezésre álló eszközök

III.1. A külföldi jog megállapításának eszközei

---

⁷⁰ Két jogi személy között azért keletkezett jogvita, mert a közöttük fennálló kereskedelmi ügynöki szerződéses jogviszony megszűnésekor a megbízó nem fizetett kiegyenlítést az ügynök számára. A felülvizsgálat folytán eljáró Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy a kiegyenlítés nyújtására milyen eljárásjogi feltételek teljesülése esetén kerülhet sor. A Kúria e kérdés eldöntéséhez — összehasonlító jogértelmezést használva — a Bundesgerichtshof (Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság) és a tartományi felsőbbbíróságok joggyakorlatát is figyelembe vette, és a német jogban már évtizedes hagyománnyal rendelkező anyagi jogi szabályhoz (kiegyenlítés) kapcsolódó eljárásjogi kérdésben a Bundesgerichtshof álláspontjával azonos következtetésre jutott. Gombos, 2022, supra, pp. 141-142.

⁷¹ Ti. hogy ott azt nem tekinti a horizontális pénzügyi kiegyenlítés részének, ahogy azt eredeti formájában a magyar Alkotmánybíróság az akkori szabályok alapján meghatározta, lásd: 18/2024. (XI. 11) AB határozat, ABH 2024, p. 2320.

⁷² Az Alkotmánybíróság eljárásában szokás a területet gondozó miniszter állásfoglalásának bekérése az indítvány részére való megküldésével, például ahogy a 22/2003. (IV. 28.) AB határozatban is történt. Az Alkotmánybíróság 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozata az Alkotmánybíróság ügyrendjéről, 36. § (3); Köblös Adél: Interpretation of Fundamental Rights in Hungary. In: Zoltán J. Tóth (szerk.): Constitutional Reasoning and Constitutional Interpretation, Budapest–Miskolc, Ferenc Mádl Institute of Comparative Law–Central European Academic Publishing, 2021. p. 202.

⁷³ Lásd: 1/2019. számú KMPJE határozat, II. II.2. Külföldi állami gyakorlat jogirodalmi hivatkozására lásd: Nagy Péter: Külföldi minták és főbb irodalmuk a magyar közigazgatási bíráskodás szakirodalmában. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 6(4), 2018, pp. 114–151., különösen pl. F. Rozsnyai Krisztina: Hatékony jogvédelem a közigazgatási perben. A magyar közigazgatási perrendtartás európai fejlődési tendenciákhoz illeszkedő kodifikációjának egyes előkérdései. ELTE Eötvös Kiadó Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2018. p. 82-85; 153.; 195; 200;

A bíróság a külföldi jogot hivatalból alkalmazza⁷⁴ és annak tartalmát hivatalból állapítja meg.⁷⁵

A külföldi jog tartalmának bizonyítását illetően ugyanakkor a bírónak *szabad mozgástere* van, főszabály szerint a külföldi jog tartalmának megállapításához a bíróság *bármely eszközt* igénybe vehet, különösen a *felek előterjesztéseit, szakvéleményt vagy az igazságügyért felelős miniszter erre vonatkozó tájékoztatását*.⁷⁶ A Kúria precedensképes határozatában kiemelte, hogy a külföldi jog tartalmának megállapítása során e három eszköznek egyenrangú szerepe van az eljárásban.⁷⁷

Ha a külföldi jog tartalma észszerű időn belül nem állapítható meg, akkor a magyar jogot,⁷⁸ ha pedig a magyar jog szabályai alapján az adott tényállás nem bírálható el, akkor az alkalmazandó joghoz legközelebb álló külföldi jogot (szomszédjog) kell alkalmazni.⁷⁹ Az észszerűség mint időtényező a 2004-es *Karalyos és Huber -ügyet* követően került a Nmjt-be, miután kilenc éven keresztül húzódó eljárás kapcsán Magyarországot elmarasztalta az Emberi Jogok Európai Bírósága a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog sérelméért.⁸⁰ Az észszerű idő követelménye közel tíz évre rá még mindig Achilles-pont volt,⁸¹ és maga a kritérium azóta sem definiált egzakt módon a magyar joggyakorlatban. Az Alkotmánybíróság akként foglalt állást - a hatósági eljárás észszerűsége kapcsán – hogy ez nem jelenthet konkrét, számszerűsített határidőt vagy határnapot egy eljárás befejezésére,⁸² ahogy a Kúria ezen döntésre alapozott megállapítása szerint pedig önmagában az a körülmény, hogy az ügyben nem volt meg állapítható, hogy egy előírt ügyintézési határidőt túlléptek, még nem jelenti egyúttal szükségképpen azt is, hogy az eljárás – figyelemmel annak tényleges időtartamára tisztességesnek is minősült.⁸³ A per befejezésének észszerű időtartama a jogvita tárgyát és természetét, valamint az eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is figyelembe véve határozható meg.⁸⁴ Az EJEB 1978 óta követett gyakorlata alapján az eljárás hosszának észszerűsége az eset összes körülményének a fényében értékelendő, különös tekintettel a következőkre: az ügy komplexitása, a panaszos és az eljáró szervek magatartása, végezetül pedig az a kérdés, hogy a panaszos számára mi a szóban forgó eljárás tétje.⁸⁵ A külföldi jogot érintő ügyekben pedig nem is az egész eljárásra, hanem pusztán egy eljárási cselekményére vonatkozik az észszerűség (t.i. a külföldi jog alkalmazásáról való döntés) mint időtényező, ekként akár esetről esetre eltérő, széleskörű bírói mérlegelésnek van helye.

---

⁷⁴ Nmjt. 7.§ (1).

⁷⁵ Nmjt. 8. § (1).

⁷⁶ Nmjt. 8. § (2). BH 2020.6.176 I.

⁷⁷ Kúria Pfv.20009/2023/7. számú precedensképes határozata jognyilatkozat pótlása tárgyában [20].

⁷⁸ Nmjt. 8. § (3).

⁷⁹ Nmjt. 8. § (3).

⁸⁰ Völcsy Balázs: A külföldi jog tartalmának megállapításával kapcsolatban felmerülő polgári perjogi kérdések elemzése. Európai Jog, 21(3), 2021. [a továbbiakban Völcsy 2021a] p. 16.

⁸¹ Békés Ádám: A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése a strasbourgi bíróság esetjoga alapján. Állam- és Jogtudomány, 58(4), 2017. p. 83-84.

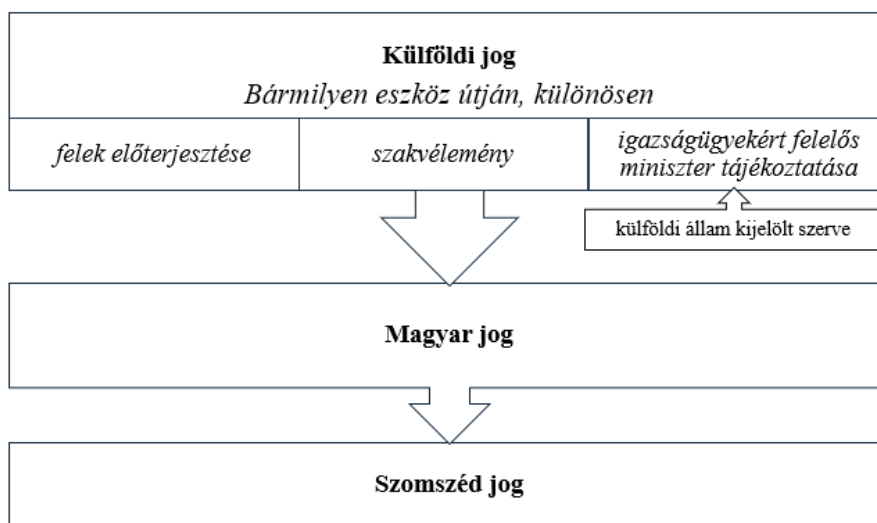
⁸² Az észszerű határidőn belüli ügyintézéshez való jog nem konkrét, számszerűsített határidőt vagy határnapot ír elő a hatósági eljárást befejező döntésekre nézve, de nem is a törvényi határidőket hívja fel, hanem magas absztrakciós szinten teremt jogot mindenkinek arra, hogy ügyeit a hatóságok észszerű határidőn belül intézzék el, fejezzék be. tartalmát tehát nem az eljárási törvények alakítják, hanem belőle bonthatók ki a tisztességes hatósági eljárással szemben támasztott követelmények. 25/2020. (XII. 2.) AB határozat, ABH 2020, p. 2439. Szabó Annamária Eszter: A tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelme és az észszerű határidőn belüli ügyintézés követelménye. Magyar Jog, 71(7-8), 2024, p. 490.

⁸³ Kúria Kf.II.37.959/2018/14. Balogh-Békesi Nóra: Közigazgatási eljárási határidők megtartása és az ügyek észszerű határidőn belüli befejezésének követelménye. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 10(2), 2022, p. 96.

⁸⁴ Pp. 2. § (2).

⁸⁵ König v Germany, Judgment of 28 June 1978, no. 6232/73. para 99.

A külföldi jog megállapítása tehát egyfajta sorrendiség szerint alakul (lásd 2. számú ábra), és a mivel a bíró a külföldi jogot annak saját szabályai és gyakorlata szerint értelmezi,⁸⁶ az eljárás észszerűségére vonatkozó körülmények tovább gyengíthetik a külföldi jog helyzetét az eljárásban.

2. ábra A külföldi elemet tartalmazó jogviszonyokra alkalmazandó jog és forrásai.

A bírói gyakorlatban az ezzel kapcsolatos szinte valamennyi iránymutató eset a polgári jogalkalmazás területén született, amelyek, *mutatis mutandis*, a közigazgatási perekben is segíthetik a külföldi jog alkalmazásának mikéntjét. Ezt erősíti, hogy a bizonyításra a Kp. a Pp. szabályait rendeli alkalmazni.⁸⁷ Emiatt esetenként vizsgálandó, hogy adott ügyben a fennálló (nemzetközi) jogi kötelezettség mire terjed ki, mint abban az ügyben is, ahol a jogkérdés az volt, hogy a külföldi peres fél közigazgatási ügyben mentesülhet-e per költség-biztosíték letétele alól arra tekintettel, hogy a vonatkozó, a polgári ügyekben nyújtandó kölcsönös jogsegélyről szóló, a 2018. évi LXXXVII. törvénnyel kihirdetett magyar-vietnami kétoldalú szerződés erre lehetőséget ad. Megállapodás alkalmazásában a „polgári” kifejezés magába foglalja a polgári, a házasságra vonatkozó és családjogi, üzleti, kereskedelmi és munkajogi ügyeket, kifejezetten közigazgatási ügyre viszont nem utalt.⁸⁸ A Kúria részletesen áttekintette a nemzetközi szerződés értelmezésének általános szabályait. Kiderült, hogy az értelmezési kérdést az értelmezési főszabály nem dönti el: a „polgári ügy” tartalma nem állapítható meg pontosan a szövegösszefüggések, a szerződéses tárgy és cél ismeretében sem. Következő lépésként a Bécsi Egyezmény 31. cikk 3. pont c) alpontja alapján a tanács a mindkét államra nézve hatályos 1965-ös hágai kézbesítési egyezményt vizsgálta e szempontból. Ennek alapján sem lehetett eldönteni, hogy a közigazgatási ügy a polgári ügy körébe tartozik-e. A következő lehetőség egy kiegészítő támpont vizsgálata volt a bécsi egyezmény 32. cikke szerint. A jogsegélyegyezmény előkészítő tárgyalási jegyzőkönyveit vették elő, ami aztán egyértelművé tette, hogy a felek közigazgatási ügyekre nem kívánták a jogsegélyszerződés hatályát kiterjeszteni.⁸⁹

⁸⁶ Nmjt. 7.§ (2), ill. indokolása.

⁸⁷ Kp. 78. § (1).

⁸⁸ 2018. évi LXXXVII. törvény a Magyarország és a Vietnami Szocialista Köztársaság között a polgári ügyekben nyújtandó kölcsönös jogsegélyről szóló megállapodás kihirdetéséről, 1. cikk 2.

⁸⁹ 8/2023. JEH határozat, lásd Blutman, 2025, supra, p. 258.

(a) A külföldi jog megismerésének forrása

A külföldi jog alkalmazásával kapcsolatban a fő kihívás annak tartalmának megismerése. Ehhez a leginkább kézenfekvőnek tűnik a *felek előadása*. A fél előadásának jelentősége a hatósági eljárásban azonban az officialitás elve okán magyarázatra szorul.

Egy eredetileg kérelemre indult hatósági eljárás a hivatalból indult eljárás elve okán teljesen mindegy, hogy kérelemre, vagy hivatalból indult eljárásról van szó: a hatóság hivatalból állapítja meg a tényállást, határozza meg a bizonyítás módját és terjedelmét.⁹⁰ A különbség alapvetően abban rejlik, hogy a bizonyítatlanság/bizonyíthatatlanság esetleges következményeit (jogszerzés elmaradása) a kérelemre indult ügyben az ügyfél viseli. Ekként a közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálata során a bíróság már gyakorlatilag hozott anyagból dolgozik és felülvizsgálati tevékenységet végez: a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben, a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve értékeli.⁹¹ Ha a megelőző eljárás hivatalból indult, és a fél az abban megállapított tényállás megalapozatlanságát, hiányosságát vagy iratellenességét valószínűsíti, a bíróság a közigazgatási szervet kötelezi a tényállás valóságának bizonyítására. Bizonyítási indítvány előterjesztése, illetve bizonyítási eszköz rendelkezésre bocsátására legkésőbb az első tárgyaláson van lehetőség, a bíróság pedig hivatalból bizonyítást csak szűk esetben rendel el.⁹²

Az általános nemzetközi magánjogi szabályok alapján a *külföldi jog tartalma* kapcsán a bíróság figyelembe veheti a felek előterjesztéseit körében a *felek által külföldről beszerzett törvénybizonyítványt*⁹³, *hiteles forrásból származó jogszabályokat, kommentárokat*. Ezek kapcsán nem szükséges a hiteles fordítás.⁹⁴

Az viszont, ha a külföldi jogra vonatkozó tájékoztatást a bíróság a felperestől esetleg felhívásra sem kapja meg, nem mentesíti a bíróságot a külföldi jog beszerzésének kötelezettsége alól.⁹⁵ Az alkalmazandó külföldi jogról való tájékoztatás iránti megkeresés megszövegezése a bíróság feladata, arra a felperes nem kötelezhető.⁹⁶ A külföldi jog tartalmának megismerésére irányuló bizonyítási eljárást a bíróságnak hivatalból kell elvégeznie, szükség esetén *szakértői véleményt* is beszerez, a felek által előterjesztett bizonyítékokat (nem hiteles fordítások, egyedi bírósági határozatok) is figyelembe veheti.⁹⁷ Itt érdemes megjegyezni, hogy szakvéleményben egyébként jogkérdésben nem lehet állást foglalni, hacsak jogszabály eltérően nem

⁹⁰ 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról [a továbbiakban: Ákr.] 3.§.

⁹¹ Kp. 78. § (2).

⁹² Kp. 78. § (5).

⁹³ A magyar jogról és az annak alkalmazása során követett gyakorlatról bizonyítványt az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztálya állít ki annak a részére, akinek erre joga külföldön történő érvényesítése céljából szüksége van (törvénybizonyítvány a magyar jogról), ha pontosan megjelölik a kérelemben a jogszabályt és az érintett jogszabályszakasz (§) számát, és azt is, hogy a jogszabály melyik napon hatályos változatáról kéri a bizonyítvány kiállítását. A bizonyítvány kiállítása illetékmentes. Törvénybizonyítvány a magyar jogról. <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/torvenybizonyitvany-a-magyar-jogrol> (2025.12.02.)

⁹⁴ BDT2016.

⁹⁵ EH 2011.2315. Tartást pótló baleseti járadékigény magyar jog szerinti megítélése Egyesült Államokban élő árván maradt gyermekek számára. A bíróság nem vizsgálta, hogy a külföldi jog alapján jogosultak-e árvaellátásra, mert erre vonatkozóan a felperesek nem reagáltak a bíróság azon felhívására, hogy a keresettel érintett időszakban árvaellátásra jogosultak voltak-e, nemleges válasz esetén pedig igazolják ennek okát és azt, hogy amennyiben az árvaellátás iránti igényük alapos, úgy milyen összegű árvaellátás járt volna a részükre. A felperesek az árvaellátásra jogosultságukkal kapcsolatban nem nyilatkoztak, bizonyítékot nem csatoltak. A perben így nem tisztázódott annak kérdése, hogy a felperesek jogosultak voltak-e árvaellátásra, igénylésének elmulasztása. Ezt bírói mérlegelés nem helyettesítheti, ezért az ítélet érintett részét hatályon kívül helyezte a Legfelsőbb Bíróság, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kötelezte.

⁹⁶ ÍH 2020.80.

⁹⁷ Szegedi Ítéletábrla Pf.20340/2023/4. számú határozata szerződés semmisségének megállapítása tárgyában [20].

rendelkezik.⁹⁸ A külföldi jog alkalmazása kapcsán tehát kivételes szabályként van jelen az a lehetőség, hogy a bíró a szakmai ténymegállapításokból levont következtetéseket szakértői véleményből szerezzék, de nem szükséges annak beszerzése, amennyiben a külföldi államtól kapott tájékoztatásból a külföldi jog tartalmát a bíróság kellő bizonyossággal meg tudja állapítani.⁹⁹ Egyebekben a külföldi jog értelmezése során – analógia útján – érdemes a nemzetközi szerződések esetén alkalmazott *Matter-doktrina* szem előtt tartásával eljárni, amely a bíróságokat a belső jogszabályok nem egyértelmű iránymutatásakor segíti. Ennek során a nemzeti bíró harmonizálni próbálja a nemzetközi szerződés elsőbbségének elvét és a törvénynek való alávetettség elvét, és eközben vélelmezi, hogy a törvény nem a szerződés megsértésére irányul.¹⁰⁰ A módszer elvi szinten való alkalmazása a külföldi jog belső jogi értelmezésekor is iránytűként szolgálhat a megfelelő korlátok mellett.

A külföldi jogot úgy kell alkalmaznia, ahogy a külföldi bíróság alkalmazta volna a jogszabályok értelmezése, a joghézagok kitöltése és az analógia kérdésében is. A felek is hozzásegíthetik ehhez az eljáró bíróságot, de *vita* esetén a bíróság dönt arról, hogy mit tekint a külföldi jog tartalmának. Másrészt, ez a kötelezettség azt is jelenti, hogy normatív szabály kötelezi a bíróságot arra, hogy ténylegesen megkísérelje a külföldi jog tartalmát megállapítani; a külföldi jog alkalmazását nem teheti attól függővé, hogy a felek annak tartalmát igazolták-e.¹⁰¹

Ha a kapott tájékoztatás alapján a külföldi jog tartalma kellő bizonyossággal megállapítható, és a bíróságnak a felek által készített fordítás megbízhatóságával kapcsolatban észszerű kétsége nem merült fel, hiteles fordítás igénybevételére pedig nem volt szükség, akkor nem indokolt a külföldi jog megállapítására szakértőt igénybe venni. Ezesetben a hivatalosan közölt külföldi jogból és annak alkalmazási gyakorlatából a bíróság jogerős ítéletében a *logika szabályai* szerint okszerűen juthat annak felhasználásával a következtetéseire.¹⁰² Az, hogy a bíróságok úgy ítélik meg, hogy a bekért dokumentumokon és azok fordításán túlmenően további szakértői bizonyítást nem igényel a tényállás megállapítása, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozó kérdés.¹⁰³ A bíróság a külföldi jog bizonyítására a feleket különösen akkor kötelezi, ha a perben álló külföldi jogi személyt nyilvántartó külföldi állam nem szerződő fele a külföldi jogról való tájékoztatásról szóló egyezményeknek, valamint Magyarország és a külföldi állam között nemzetközi jogsegélyre vonatkozó kétoldalú megállapodás sincs.¹⁰⁴

---

⁹⁸ 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről, 47. § (6).

⁹⁹ A Kúria Gfv.30248/2015/10. számú precedensképes határozata kártérítés tárgyában.

¹⁰⁰ Schiffner Imola: Nemzetközi jog a magyar bíróságok eljárásában. Acta Universitatis Szegediensis: Acta Juridica et Politica: Publicationes Doctorandorum Juridicorum, 4, 2004. p. 456.

¹⁰¹ Kúria Pfv.20009/2023/7. számú precedensképes határozata jognyilatkozat pótlása tárgyában.

¹⁰² Kúria Gfv.30248/2015/10. számú precedensképes határozata kártérítés tárgyában.

¹⁰³ Kúria Gfv.30248/2015/10. számú precedensképes határozata kártérítés tárgyában. Az ítélet ellen alkotmányjogi panaszt is benyújtottak, hivatkozva arra, hogy Indítvány-kiegészítésében kifejtette, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése a tisztességes eljáráshoz való jogon keresztül sérült az eljárásban, a XV. cikk sérelme pedig részben a fegyveregyenlőség sérelméből is következik. A külföldi jog megismerése a bíróság hivatalbóli kötelessége és nem a felek kockázatára eső bizonyítási cselekmény. Az indítványozó szerint a külföldi féllel szemben nem érvényesül a polgári ügyben az egyenlőség elve a hazai félhez képest, ha a bíróság *ex officio* eljárásának hiányosságai folytán nem érvényesít heti személyes jogából következő jogait és kötelezettségeit, és személyes joga nem kerül legalább olyan alaposan feltárássra, mint a hazai fél személyes joga. Mindez nem egyeztethető össze a törvény előtti egyenlőséggel. Az indítványozó szerint az aktuális ügyön túlmutató probléma, hogy a külföldi jog megismerése érdekében kötelező-e a bíróságnak szakértőt kirendelnie, vagy más eszközt igénybe vennie olyan esetben, amikor külföldi jog alkalmazása szükséges az adott eljárásban 3336/2019. (XII. 6.) AB határozat, ABH 2019. p. 2273.

¹⁰⁴ BH 2022.1.12 I.

(b) A külföldi jog beszerzése

Akár a felek által előadottak okán, akár *ex officio* indíttatásból, a külföldi jog megismerésének kérdése felveti a hitelt érdemlő forráshoz való hozzájutás problémáját. A nemzeti jogrendszerek sokfélesége miatt az eljárásjogi harmonizáció egyrészt nehezen megvalósítható, másrészt nem is ez jelenti a fő problémát, hanem a külföldi jog tartalmának megismerése. Ezt információs csatornák fejlesztésével lehet kezelni, nem harmonizációval.¹⁰⁵

E végett a klasszikus diplomáciai úton való jogsegélyeszközök azok, amelyekhez a bíróság szükségképpen folyamodik a fennálló két vagy többoldalú nemzetközi megállapodásoknak megfelelően. Ennek ad regionális keretet az Európa Tanács tagállamai számára a külföldi jogról való tájékoztatásról szóló, Londonban, 1968. június 7. napján aláírt egyezmény,¹⁰⁶ illetve annak Strasbourgban aláírt, tíz évvel később kelt kiegészítő jegyzőkönyve, amely az eredeti egyezmény hatályát kiterjesztette.¹⁰⁷ A megállapodások értelmében Magyarország részéről a kijelölt központi szerv az igazságügyekért felelős miniszter – az *Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztályán keresztül* –, aki a bíróság (vagy hatóság) megkeresése nyomán felveszi a kapcsolatot a külföldi jog államának központi szervével, és a tőle kapott, az adott államban a felmerült kérdésre – *össze kell foglalni az ügy tényállását, és lehető legnagyobb pontossággal meg kell jelölni azokat a jogi kérdéseket, amelyeknek a megválaszolását kéri* – irányadó joggyakorlatról adott tájékoztatás lesz az a tartalom, amelynek birtokában a hazai szervek az előttünk fekvő ügyben eljárhatnak.¹⁰⁸ A Londoni Egyezmény által beszerzett tájékoztatás ugyanakkor nem köti a megkeresést elterjesztő bíróságot és nem képezi akadályát annak, hogy a bíróság a külföldi jog tartalmáról egyéb eszközök útján is tájékozódjon. Az egyezményt egyébként az Európa Tanács legtöbb tagállama, illetve négy egyéb állam – Fehéroroszország, Costa Rica, Mexikó és Oroszország – is alkalmazza.¹⁰⁹

Az EU ugyan rendelkezik jogalkotási hatáskörrel a kollíziós szabályok és az eljárásjogi normák összeegyeztethetőségére (EUMSz 81. cikk), de ez legfeljebb szűk körű harmonizációra ad alapot – például arra, hogy a bíróságok hivatalból alkalmazzák a releváns külföldi jogot. A külföldi jog tartalmának meghatározását célzó részletes harmonizációra viszont ez a jogalap nem elegendő, legfeljebb olyan tájékoztató mechanizmusok kialakítása támogatható, amelyet a 2001-ben életre hívott a polgári és kereskedelmi ügyekben illetékes *Európai Igazságügyi Hálózat* képvisel.¹¹⁰ A Hálózatnak valamennyi tagállamban van kapcsolattartó pontja, aki a másik tagállambeli jogról is beszerezhet információkat az ottani kapcsolattartó ponttól; Magyarországon kapcsolattartójaként ez esetben is az igazságügyekért felelős miniszter a

¹⁰⁵ Bóka János: Jogharmonizációs dilemmák a külföldi jog tartalmának megállapításával kapcsolatban. *Iustum Aequum Salutare*, 10 (2), 2014, p. 129-30.

¹⁰⁶ European Convention on Information on Foreign Law (ETS No. 062) London 07/06/1968.; Additional Protocol to the European Convention on Information on Foreign Law Strasbourg, 15.III.1978.

¹⁰⁷ Mindkettőt kihirdette: 140/1992. (X. 20.) Korm. rendelet a külföldi jogról való tájékoztatásról szóló, Londonban, 1968. június 7. napján aláírt Európai Egyezmény, valamint Strasbourgban, 1978. március 15. napján aláírt Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyv kihirdetéséről. Az Egyezmény és a Jegyzőkönyv Magyarország tekintetében 1990. február 16. napján hatályba lépett.

¹⁰⁸ Szabó Sarolta: Az új nemzetközi magánjogi törvény egyes általános részi kérdéseiről. *Jogtudományi Közlöny*, 73(11), 2018. p. 453.

¹⁰⁹ Chart of signatures and ratifications of Treaty 062. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty=062> (2025.12.02.)

¹¹⁰ A Tanács határozata (2001. május 28.) az Európai Igazságügyi Hálózat létrehozásáról polgári és kereskedelmi ügyekben. HL L 174., 2001.6.27, pp. 25–31.

felelős (az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Magánjogi Főosztálya révén).¹¹¹ A szervezet honlapján általános információk is segítik a jogkeresőket, amelyek egyes tagállamok fontosabb ítélkezési gyakorlatát is tartalmazzák, ennek azonban a homályosítási kötelezettség ellenére is megvan az a veszélye, hogy esetleg nem naprakész, ahogy arra volt is példa.¹¹²

III.2. A bírói mozgástér a külföldi jog alkalmazása kapcsán

(a) A külföldi jog alkalmazása jogkérdés

A külföldi jog természete kapcsán egyes jogrendszerek a külföldi jogot tényként kezelik, vagyis az érdekelt félnek kell hivatkoznia a külföldi jogra, és neki kell bizonyítania annak tartalmát. Más jogrendszerben a külföldi jog alkalmazása jogkérdés, amelynek jellemzője, hogy a bíróság, illetve hatóság kötelezettsége a külföldi jog alkalmazása, és ezzel együtt a tartalmának megállapítása.¹¹³

A külföldi jog alkalmazása *jogkérdésnek* minősül, minden olyan esetben, mikor a bíró a külföldi jogot azért alkalmazza, mert a *lex fori* kollíziós normái így rendelkeznek, így a bíróságnak a döntésében számot kell adnia nemcsak a jogválasztás körülményeiről, hanem az alkalmazott külföldi jog értelmezéséről is.¹¹⁴

A bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti az *indokolt bírói döntéshez fűződő jog*, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelményrendszerének szerves részét képezi. Ennek megfelelően az indokolási kötelezettség megsértése alapjog-sérelmet jelent, amely az eljárási szabályok alaptörvény-ellenes alkalmazásában nyilvánul meg. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás, hogy a bíróság az eljárási szabályokat az Alaptörvénynek megfelelően alkalmazza – ez pedig a jogállami keretek között működő igazságszolgáltatás alapkövetelménye. Az eljárási törvény rendelkezéseit is figyelembe véve, a tisztességes eljárás alkotmányos követelményeként minimálisan elvárható, hogy a bíróság kellő alaposítással megvizsgálja az eljárásban részt vevő felek lényegi észrevételeit, és döntésében érdemben reagáljon azokra.¹¹⁵ Ugyanezen követelményeket köteles a bíróság a hatóság döntéseinek vizsgálata során is érvényesíteni, lévén a közigazgatási perekre is irányadóak. Példának okáért a Fővárosi Törvényszék a hatóság határozata kapcsán súlyos indokolási hiányosságot állapított meg, azért, mert az nem adott

---

¹¹¹ Központi hatóságként a Hálózat tagja az Igazságügyi Minisztérium (Nemzetközi Magánjogi Főosztály) és a Belügyminisztérium. Egyéb igazságügyi szervként az Országos Bírósági Hivatal, szakmai szervezetként a Magyar Országos Közjegyzői Kamara, a Magyar Ügyvédi Kamara és a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar tagja még a Hálózatnak. A tagok képviselői a Hálózat ülésein rendszeresen részt vesznek, függően természetesen az ülések napirendjétől. Magyarországon nincs formalizált belső hálózata a Hálózat magyar tagjainak. Amennyiben az szükséges, eseti alapon történik a tagok közötti együttműködés. https://e-justice.europa.eu/topics/trainings-judicial-networks-and-agencies/european-judicial-network-civil-and-commercial-matters/about-network/hu_hu. (2025.12.02.)

¹¹² Bors Szilvia: A munkaügyi perekben alkalmazandó külföldi jog eljárásjogi kérdései. Miskolci Jogi Szemle, 16(4), 2021, p. 161.

¹¹³ Szabó Sarolta: A külföldi jog alkalmazásának (tartalma megállapításának) problematikája. In: Berke, Barna; Nemessányi, Zoltán (szerk.) Az új nemzetközi magánjogi törvény alapjai: Kodifikációs előtanulmányok. Budapest, HVG-ORAC, 2016, p. 77.

¹¹⁴ Ezzel szemben a külföldi jogszabály tartalmának megállapítása ténykérdés, mikor a bíró a külföldi jogot azért alkalmazza, mert a szerződő felek annak alkalmazását kifejezetten vagy hallgatólagosan kikötötték. Szász, supra, p. 171.

¹¹⁵ 7/2013. (III. 1.) AB határozat, ABH 2013, pp. 306-307.

semmiféle választ az ügyfelek egyetlen alkalmazandó jogra vonatkozó okfejtésére sem, továbbá az anyakönyvezési kérelmük e hivatkozásai nem is jelentek meg a határozat indokolásában. E körben kifejtette, hogy a hatóság akkor járt el volna helyesen, „*ha gondos és alapos vizsgálat alá vonja a felperesek valamennyi tényelődadását és jogszabályi hivatkozásait, és precízen leírja határozatának indokolásában annak észszerű okát, ha valamely tény vagy jogszabályi hivatkozást figyelmen kívül hagyott. Ha pedig az előadott tényeket és hivatkozott jogszabályokat nem tudja okszerű logika és észszerű indok alapján figyelmen kívül hagyni, akkor le kell vonnia belőlük a megfelelő jogi következtetéseket.*”¹¹⁶ A bíróságot terhelő, a külföldi jog alkalmazására irányuló kötelezettséget ugyanakkor behatárolja például az, hogy a külföldi jog tartalmának megismerése körében a keresetben megjelölt *jogcímen túlmenően* a bíróság csak a peres felek erre irányuló kérelme esetén tájékozódhat.¹¹⁷ Közigazgatási per során a bíróság figyelme a közigazgatási jogvitára irányul, amelynek tárgya a *közigazgatás tevékenységének* jogszerűsége,¹¹⁸ ekként az egyéni jogvédelem és a közérdek védelme, valamint újabban a kollektív jogvédelmi igényekre is tekintettel egyaránt górcső alá kerül.¹¹⁹ Ugyanakkor szükséges megjegyezni, hogy minden esetben az ügyben eljáró bíróság kompetenciájába tartozik annak a jogkérdésnek a megítélése, hogy az alkalmazandó külföldi jog tartalmának megismerése céljából kért jogsegély keretében adott válaszban rögzített tartalmú külföldi jognak a perbeli bizonyítékokra tekintettel *milyen jelentőséget* kell tulajdonítani. A külföldi hatóság jogsegély keretében adott válaszában kifejtett, a külföldi jog tartalmának ismertetését meghaladó - az ügy érdemi elbírálásához kapcsolódó - álláspontja a bíróságot nem köti.¹²⁰

Mindezek alapján megállapítható, hogy a külföldi jog alkalmazásával összefüggő döntésbeli hiányosságok a döntés jogsértő voltát eredményezik mind a hatóság, mind pedig a bíróság részéről. A bíróságnak nem feladata, hogy saját ítéletében pótoljon olyan mértékű értékelési és indokolási hiányosságot, amely a hatóság döntésének jogszerűségét pótolná, ezzel ugyanis a felülvizsgálati szerepét áttörve átvinné a közigazgatási hatáskört.¹²¹ Az alkalmazandó külföldi jog – a külföldi állam bírói gyakorlatával együtt történő – beszerzésének elmulasztása pedig lényeges eljárási szabálysértés, amely a döntés semmisséghez vezet.¹²² Ilyen esetben a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) alapján meg kell semmisíteni a határozatot és új eljárást kell elrendelni, lévén hogy a közigazgatási eljárás lényeges szabályai szenvedtek sérelmet és az ezáltal okozott jogsérelem a perben nem orvosolható.¹²³

Itt érdemes kitérni a külföldi jog megállapításának nyilvánvaló költségvonzatára, amelynek szabályozása pozicionálja a külföldi jog helyét az eljárásban. A bíró nemcsak köteles a külföldi jogot alkalmazni, hanem annak tartalmát is maga köteles megállapítani. Ehhez tipikusan idegen

---

¹¹⁶ Fővárosi Törvényszék K. 700.510/2023/12. - Idegenrendészet, menekültügy és állampolgársági ügyek [14]

¹¹⁷ BH 2013.3.120.

¹¹⁸ Kp. 4.§ (1).

¹¹⁹ F. Rozsnyai Krisztina: Közigazgatási bíráskodás és közigazgatási jogi vita. In: Jakab András Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia. <http://ijoten.hu/szocikk/kozigazgatasi-biraskodas-es-kozigazgatasi-jogivita> (2023). [22]-[25].; F. Rozsnyai Krisztina: A hatékony jogvédelem biztosítása a közigazgatási bíráskodásban. *Acta Humana*, 1(1), 2013. p. 122. lásd ehhez: Bögös Fruzsina: Kezdeti (elméleti) lépések a magyar éghajlatvédelmi perek terén, avagy mulasztási perek szolgásgorban. *Közjogi Szemle*, 16(3), 2023, pp. 1-10.

¹²⁰ Kúria Gfv.30007/2023/8. számú precedensképes határozata bankgarancia tárgyában.

¹²¹ Fővárosi Törvényszék K. 700.510/2023/12. [16].

¹²² Fővárosi Törvényszék 26.G.41.487/2014/106. számú ítélete, amelyet a Fővárosi Ítéletábrla 14.Gpkf.43.079/2019/2. számú határozatával bíralt el. Bemutatja: A nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvény bírói gyakorlata tárgykörre felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményének kivonata. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/i_osszefoglalo_velemeney_kivonat_kozzetetelre_internet.pdf (2025.12.02.)

p. 28.

¹²³ Kp. 92. § (1) b) pont és 89. § (1) b) pont.

nyelvű forrásokra és azok (egyszerű vagy hiteles) fordítására van szükség. Az eljárás nyelve a magyar,¹²⁴ így a bíróság nem tekinthet el az idegen nyelvű irat(ok) fordításától akkor sem, ha egyébként a gyakorlat a fordítás hitelességét nem követeli meg. Az 1952-es perrendtartás még arra utalt, hogy ezek hivatali költségek, amelyeket végső soron az állam áll.¹²⁵ A 2018-ban hatályba lépett új Pp. viszont már világosan különválasztja a bizonyítással járó költségeket,¹²⁶ és az idegen-nyelvű iratok fordításának költségét.¹²⁷ *A külföldi jog tartalmának felkutatása tehát nem minősül bizonyításnak*, ezért a bizonyítási teherre vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók, noha a külföldi jog tartalmának megállapításánál a bíróság a felek által előterjesztett bizonyítékokat is figyelembe veheti.¹²⁸ A főszabály ebből eredően az *actori onus* elve: a felperes előlegezi a fordítást és minden, nem bizonyítással járó, de a külföldi jog megállapításához szükséges költséget. A felperes ugyanakkor minden előleget perköltségként beszámíthat,¹²⁹ és ha nyer, a pervesztes fizet, a költségkedvezmények (költségmentesség, költségfeljegyzési jog) pedig kiterjednek ezekre a fordítási költségekre is.¹³⁰

(b) Elvek és egyéb informális (külföldi) jogforrások szerepe a jogalkalmazásban

A bíróság jogalkalmazási mozgásterét a jogi tényekre és a (kikényszeríthető) jogi kötelezettségekre terjed ki, ekként az *informális jogi eszközök* felhívására és alkalmazására annyiban van lehetőség, amennyiben az adott állam jogrendszere a külföldi jog kapcsán ezt lehetővé teszi: a bíróság a külföldi jogot annak saját szabályai és gyakorlata szerint értelmezi.¹³¹

Az informális jogforrásokra hivatkozás a magyar joggyakorlatban a bíróságokra nem jellemző, azok legfeljebb a törvényekhez fűzött indokolásokban jelennek meg, illetve az Alkotmánybíróság döntéseire jellemző, de ezek sem a külföldi jogot hivatkozzák, hanem jobbra a *nemzetközi jog általánosan elismert szabályait*,¹³² azaz *ius cogens*, nemzetközi

---

¹²⁴ Az Alaptörvény H cikk (1) bekezdés alapján Magyarországon a hivatalos nyelv a magyar, és főszabály szerint a hatósági eljárásé [Ákr. 20. cikk (1)], a polgári peres eljárásé [Pp. 113. § (1)], valamint a büntető eljárásé [2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 8. cikk (1)] is, a közigazgatási perre pedig a polgári perrendtartás nyelvhasználatra vonatkozó szabályai az irányadóak [Kp. 36. § a)].

¹²⁵ 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról [Régi Pp.] 78. § (4b).

¹²⁶ Pp. 79. § (1).

¹²⁷ Pp. 79. § (3).

¹²⁸ A korábbi, bizonyítási indítványt megkövetelő gyakorlat kritikájára lásd: Völcsy Balázs: A külföldi jog terjedelme és tartalma megállapításának eszközei. *Európai Jog*, 21(2), 2021/2., p. 14-15.

¹²⁹ Pp. 80-83. §.

¹³⁰ Pp. 95. §. Völcsy, 2021a, supra, p. 13-15.

¹³¹ Nmjt. 7. § (2).

¹³² *A nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elve; pacta sunt servanda elve; a visszaható hatály tilalma a büntetőjogban mint ius cogens; a jóhiszeműség elve; az állam szabad nemzetközi jogi kötelezettségvállalásának elve; nemzetközi kapcsolatokban az erőszak és az erőszakkal való fenyegetés tilalma; a fair (tisztességes) eljárás elve mint ius cogens; a demokratikus jogállami közösségek által elismert és elfogadott alkotmányos értékek, alapelvek egy része mint ius cogens; alapvető demokratikus szabadságjogok egy része mint ius cogens; az 1949-es genfi humanitárius egyezményekben meghatározott súlyos jogsértések tilalma mint ius cogens; a háború joga és szokásai az 1907-es hágai egyezmény alapján mint ius cogens; a népiirtás tilalma mint ius cogens; az emberiség [emberiesség] elleni bűncselekmények tilalma mint ius cogens és a Nürnbergi Nemzetközi Katonai Törvényszék Alapokmányában foglalt szabályok. Ebben a felsorolásban vannak olyan szabályok, melyek besorolása a nemzetközi joggyakorlatot tekintve aligha tartható, van amelyik szokásjogként, van, amelyik nemzetközi szerződéses jogként (is) hivatkozott. Blutman László – Csatlós Erzsébet – Schiffner Imola: A nemzetközi jog hatása a magyar joggyakorlatra. HVGOrac, Budapest, 2014. pp. 50-52.; büntetőjog kapcsán lásd: Hoffmann Tamás: A nemzetközi szokásjog szerepe a magyar büntetőbíróságok joggyakorlatának tükrében. *Jogelméleti Szemle*, 2011/4. pp. 72-98., lásd még: Hoffmann Tamás: Az emberiség elleni bűncselekmények nemzetközi és magyar jogi szabályozása.*

szokásjogot és az általános jogelvek.¹³³ Ugyanakkor a rendes bíróságok gyakorlatában ezen elvek java része az államközi kapcsolatokra vonatkozó jelleg miatt nem kerül elő. A valamennyi jogalkalmazás területén irányadó jogállamiság, a tisztességes eljárás, a jóhiszeműség, valamint a büntetőjogra jellemző *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* és a visszaható hatály tilalma leginkább a jogági sajátosságok figyelembevételével, a társadalmi viszonyokra irányadó alaptörvényi megfelelőjükkal és a vonatkozó eljárási kódexek megfelelő passzusával hivatkozva, alapelvi szinten érvényesül, a konkrét ügyben alkalmazandó ágazati normával együtt.¹³⁴

IV. Összefoglalás

A magyar (közigazgatási) bírósági gyakorlatot a külföldi jog alkalmazása tekintetében összetett mechanizmus jellemzi, ahol a kötelező alkalmazás elve és a gyakorlati megfontolások kölcsönösen hatnak egymásra. Alapvetően a közigazgatási perekre nézve nincs külön szabályozás a külföldi jog alkalmazására nézve; az Nmjt. és a Pp. szabályai azok, amelyek irányadónak tekinthetők.

A külföldi jog alkalmazása a magyar bíróságok számára jogkérdésnek minősül, ami azt jelenti, hogy a bíróság köteles azt hivatalból alkalmazni, amennyiben a *lex fori* kollíziós normái azt előírják. Ezzel párhuzamosan a bíróságnak hivatalból kell megállapítania a külföldi jog tartalmát, méghozzá annak saját szabályai és gyakorlata szerint. A tartalom megállapításában a bíróság szabad mozgástérrel rendelkezik, bármely eszközt igénybe véve (felek előterjesztései, szakvélemény, igazságügyért felelős miniszter tájékoztatása). Kritikus eljárási szabály, hogy az alkalmazandó külföldi jog – a külföldi állam bírói gyakorlatával együtt történő – beszerzésének elmulasztása lényeges eljárási szabálysértés, ami a közigazgatási döntés semmisségéhez vezethet. Továbbá a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját az indokolási kötelezettség jelenti: a külföldi jog alkalmazásával kapcsolatos érdemi okfejtés elmulasztása jogsértő döntéshez vezet.

Ugyanakkor a jogalkalmazók körében megfigyelhető egy tendencia, miszerint hajlamosak a *lex fori* (magyar jog) előnyben részesítésére a külföldi joggal szemben. Ennek oka leginkább a külföldi jog tartalmának megállapításával járó logisztikai problémák (időbeni elhúzóadás, költségesség, kiszámíthatatlanság). A külföldi jog alkalmazása mellőzhető a közrendi záradék vagy a magyar jog imperatív rendelkezéseinek elsőbbsége alapján. Mivel e szabályok nincsenek explicit módon felcímkezve, a bírói értelmezés széles mozgásteret biztosít a külföldi jog mellőzésére. További kivétel, hogy ha a külföldi jog tartalma észszerű időn belül nem állapítható meg, a bíróság a magyar jogot alkalmazza.

A külföldi jog szabadon választott (*deliberate*), érvelést támogató alkalmazása a rendes bírósági gyakorlatban elvétve fordul elő. Az ilyen hivatkozások legtöbbször érvelést megerősítő

Állam- és Jogtudomány, 2017/1, pp. 47-48.; Kiss Amarilla: A nemzetközi békéhez és biztonsághoz kapcsolódó határozatok végrehajtása Magyarországon. Kül-Világ, 8(1-2), 2011. pp. 26-38.

¹³³ Molnár Tamás: A nemzetközi jog és a belső jog viszonya. In: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia. <http://ijoten.hu/szocikk/a-nemzetkozi-jog-es-a-belso-jog-viszonya> (2019) [33]-[43].

¹³⁴ Közigazgatási perekben a 'tisztességes eljárás' kapcsán lásd pl. Kfv.37009/2025/6; Kfv.37551/2025/3; Kfv.37538/2025/2, Kfv.37045/2025/2; Kfv.37118/2025/8; jóhiszeműségre nézve pl. Kfv.37274/2025/2, Kfv.37074/2025/2; Kfv.37586/2025/2; Kfv.37559/2024/8.

funkciót töltenek be, és tipikusan nem külföldi jogra, hanem uniós jogra vagy strasbourgi esetjogra irányulnak.

© Csatlós Erzsébet

MTA Law Working Papers

**Kiadó: ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpont (MTA
Kiválósági Kutatóhely**

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Boda Zsolt főigazgató

Felelős szerkesztő: Kecskés Gábor

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Lux Ágnes, Mezei Kitti

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515